

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 12.10.2006
KOM(2006) 589 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY EUROPEJSKIEJ
(NIEFORMALNE SPOTKANIE W LAHTI, FINLANDIA, 20 PAŹDZIERNIKA
2006 r.)**

Europa nowoczesna i sprzyjająca innowacjom

I. WPROWADZENIE

Wraz z rosnącą liczbą krajów wchodzących na globalny rynek, w stosunkowo krótkim czasie konkurencja stała się bardzo istotnym elementem dzisiejszego świata.. Na spotkaniu w Hampton Court w październiku zeszłego roku szefowie państw i rządów doszli do wniosku, że aby osiągnąć międzynarodowy sukces gospodarczy i uzyskać taką stopę wzrostu, która pozwoliłaby na utrzymanie obecnego poziomu życia, Europa musi lepiej wykorzystywać swoją kreatywność i umiejętność przekucia wiedzy w produkty, usługi i modele prowadzenia działalności gospodarczej wysokiej jakości, które cieszą się na świecie niesłabnącym popytem. Od postępu w zakresie innowacyjności będzie zależeć sukces odnowionej strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia.

Europa może się poszczycić dużymi tradycjami w zakresie wynalazków, które zmieniły życie ludzi na całym świecie, od ratujących życie leków po nowoczesną łączność bezprzewodową. Innowacyjność jest również kluczem do rozwiązania takich dzisiejszych problemów jak zmiany klimatu, wykrywanie chorób i zapobieganie im, przeludnienie, brak bezpieczeństwa i wykluczenie społeczne.

Komisja przedstawiła już projekt ramowy mający za zadanie pobudzić innowacyjność w Europie oraz złożony z 10 punktów plan działania¹, mający takie same cele, omawiany niedawno na forum Rady ds. Konkurencyjności. Niniejszy dokument poświęcony jest tylko kilku specyficznym kwestiom o wymiarze europejskim, które – przy silnym wsparciu szefów państw i rządów – mogą przynieść znaczące korzyści w stosunkowo krótkim czasie.

II. POZYCJA EUROPY

Pod względem innowacyjności UE jak całość wciąż pozostaje w tyle za swoimi głównymi konkurentami, nawet mimo tego, że systemy gospodarcze niektórych państw członkowskich zaliczają się do najbardziej innowacyjnych na świecie. Chiny i Indie, które były dla nas od dawna wyzwaniem w tradycyjnych sektorach wykorzystujących w dużym stopniu siłę roboczą, dziś robią szybkie postępy w dziedzinie innowacji i technologii. Dzięki reformom gospodarczym te i inne kraje wschodzące zmieniają się w poważnych konkurentów w skali globalnej w wielu sektorach odnotowujących duży wzrost. W wielu takich krajach przyjęto strategiczne podejście do innowacji, inwestując duże sumy w infrastrukturę zaawansowanej technologii i wydając wielu utalentowanych i świetnie wykształconych pracowników.

Europa i państwa członkowskie mają wiele atutów jeśli chodzi o innowacyjność. Trzeba też jednak zdać sobie sprawę z wielu gnębiących nas paradoksów:

- powstające tu wynalazki rzadko przekładają się na nowe produkty, miejsca pracy i patenty;
- powstaje wiele nowych, małych, bardzo innowacyjnych firm, którym trudno jest odnieść sukces na skalę światową;

---

1 „Wykorzystanie wiedzy w praktyce: szeroko zakrojona strategia innowacyjna dla UE”, COM 502 (2006) wersja ostateczna z 13.9.2006

- w niektórych sektorach, np. w telekomunikacji, wynalazki z zakresu technologii telekomunikacyjno-informatycznych przyniosły istotny wzrost produktywności, podczas gdy w innych sektorach, jak np. usługi finansowe i dystrybucja, tak się nie stało.

Wiele czynników odgrywa tu rolę:

Przede wszystkim aby przygotować naszych obywateli do sprostania wyzwaniom globalizacji konieczne jest zapewnienie im wysokiej jakości wykształcenia. Jeśli w Europie nie będzie wystarczająco dużo odpowiednio wykształconych pracowników, firmy będą ich szukać gdzie indziej. Przeciętny dorosły mieszkaniec UE jest znacznie gorzej wykształcony niż dorosły z kraju uprzemysłowionego spoza Unii². Również nasze inwestycje w kształcenie na poziomie uniwersyteckim są dużo niższe niż w przypadku wielu naszych konkurentów.

W przeszłości raz zdobyte umiejętności wystarczały na dziesięciolecia. Dziś pracownicy muszą nieustannie odświeżać i uzupełniać swoją wiedzę, a nasze działania w zakresie zachęcania do kształcenia ustawicznego i zmiany kwalifikacji wciąż nie są wystarczające.

Wraz ze starzeniem się pokolenia wyżu demograficznego w UE, podobnie jak w innych częściach świata, nastąpią istotne zmiany demograficzne. Do roku 2030 liczba ludności w wieku produkcyjnym spadnie o 6,8 %, co dodatkowo zwiększy problem braku wykwalifikowanego personelu. W wielu państwach członkowskich już dziś brakuje wykwalifikowanych pracowników, szczególnie naukowców i absolwentów kierunków przyrodniczych i technicznych, którzy są podstawą postępu technologicznego.

Zmiany demograficzne będą miały jeszcze poważniejsze skutki dla Europy. Za niecałe 20 lat niemal co drugi mieszkaniec Europy będzie miał ponad 50 lat; dziś w tym wieku jest jeden na trzech mieszkańców. Mniejsza liczba młodych ludzi z pewnością wpłynie na zdolność społeczeństwa do reform i wprowadzania innowacji.

Jednak być może największe wyzwanie, przed jakim stoi system edukacji w Europie, to kwestie organizacyjne. Nasz system kształcenia jest podzielony, a uczelnie nie współpracują ze sobą w wystarczającym stopniu. W USA i Japonii wiele udanych wynalazków powstało dzięki ścisłej współpracy środowisk naukowych i świata biznesu. W Europie taka współpraca trwa od niedawna i mamy na tym polu wiele do nadrobienia.

Kolejną przeszkodą na drodze do zwiększenia poziomu innowacyjności w Europie jest dużo niższy – w porównaniu do krajów uprzemysłowionych spoza UE – poziom inwestycji w działalność badawczo-rozwojową. Jeżeli państwa członkowskie zrealizują swoje zobowiązania przewiduje się, że nasze wydatki w tym sektorze wzrosną z obecnego poziomu 1,9 % PKB do 2,6% PKB do roku 2010³. Osiągnięcie tego celu wiąże się jednak ze znacznymi wysiłkami na szczeblu krajowym i unijnym, szczególnie na rzecz zwiększenia atrakcyjności Europy pod względem inwestycji badawczo-rozwojowych. Niski poziom tego typu inwestycji w Europie wynika głównie z dużo niższego poziomu inwestycji ze strony sektora prywatnego, co z kolei jest wyrazem mniej korzystnych warunków ramowych i obaw związanych z opłacalnością takich przedsięwzięć.

---

² Na przykład w 2005 r. tylko 22,8% ludności UE w wieku produkcyjnym (25-64) miała wyższe wykształcenie, podczas gdy w USA było to 39 % a w Japonii 37 % (źródła: Eurostat, OECD)

³ Cel UE ogółem w dziedzinie działalności badawczo-rozwojowej to 3 % w 2010 r. (w tym 2% pochodzące z sektora prywatnego i 1 % z publicznego).

W wielu obszarach wciąż istnieją przeszkody utrudniające dynamikę gospodarczą. Wiele firm boryka się z problemem braku dostępu do poszczególnych rynków, niedostatkami kapitału podwyższonego ryzyka oraz przeszkodami prawnymi i biurokracją, które powstrzymują innowacyjność i nie pozwalają na rozprzestrzenianie nowych pomysłów. Ponadto przestarzałe struktury i zwyczaje utrudniają przystosowanie do szybko zachodzących zmian.

III. JAK UWOLNIĆ EUROPEJSKI POTENCJAŁ W ZAKRESIE INNOWACYJNOŚCI

Chociaż innowacje technologiczne są bardzo ważne, co najmniej tyle samo uwagi należy poświęcić innowacjom innym niż technologiczne, obejmującym np. zmiany sposobu prowadzenia działalności gospodarczej oraz lepsze planowanie i organizację procesów. Zmiany organizacyjne są najczęściej niezbędnym elementem jak najlepszego wykorzystania postępu technologicznego.

Podjęcie działań w niżej wymienionych obszarach znacznie zwiększyłoby możliwości innowacyjne Europy:

1) Objęcie przez Europę pierwszoplanowej roli w zakresie przyszłych technologii strategicznych

Obecnie Europa odczuwa negatywne skutki rozproszenia swoich, i tak ograniczonych, zasobów⁴. Europejskie platformy technologiczne można z powodzeniem wykorzystać do zacieśnienia współpracy i osiągnięcia poziomu masy krytycznej. Skupiają one wiele podmiotów publicznych i prywatnych, które opracowują i realizują długoterminowe plany działania w zakresie badań i technologii. Od samego początku zajmują się one kwestiami warunków ramowych dotyczących skutecznego wykorzystania wyników działań badawczo-rozwojowych na rynku. Ich szanse na sukces znacznie wzmocniłoby silne poparcie dla realizowanych przez nie celów ze strony władz lokalnych i krajowych.

Niektóre platformy technologiczne osiągnęły już taką skalę działania, że aby zrealizować swoje główne cele wymagają zaangażowanego partnerstwa publiczno-prywatnego, czyli utworzenia wspólnych inicjatyw technologicznych (JTI), co umożliwi większe, bardziej stabilne i długoterminowe zaangażowanie w inwestycje w zakresie badań naukowych.

Wspólne inicjatywy technologiczne planuje się uruchomić w następujących obiecujących obszarach:

- wodór i ogniwa paliwowe
- nanoelektronika
- innowacyjne leki
- wbudowane systemy komputerowe
- aeronautyka i transport lotniczy („czyste niebo”)
- globalny monitoring środowiska i bezpieczeństwa (GMES)

Przemysł europejski jest gotowy zainwestować duże sumy w powyższe inicjatywy pod warunkiem, że ich inwestycjom będą towarzyszyły fundusze unijne (w ramach siódmego programu ramowego) oraz indywidualne wkłady finansowe państw członkowskich. Utworzenie ambitnego partnerstwa publiczno-prywatnego, opartego na solidnych podstawach gospodarczych i prawnych to okazja, której nie wolno nam przegapić jeżeli chcemy, aby

⁴ Na liście pokazującej tendencje w polityce w zakresie innowacyjności (Innovation Policy Trend Chart) znajduje się 1340 programów wsparcia innowacji istniejących w 28 krajach.

Europa zajęła pozycję lidera w dziedzinie technologii jutra. Europejski Instytut Technologiczny mógłby korzystać z inicjatyw na tych i innych, równie obiecujących, polach.

W przewidzianym na koniec tego roku sprawozdaniu z postępów w zakresie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia Komisja umieści mapę drogową szybkiego uruchomienia najbardziej zaawansowanych wspólnych inicjatyw technologicznych.

2) Tworzenie silniejszych powiązań między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami

W przeszłości źródłem wiedzy i odkryć naukowych były uczelnie. Wyniki ich pracy mogły być następnie stosowane w praktyce przez różne sektory przemysłu. Wciąż zbyt wiele najnowszych odkryć nie opuszcza murów uczelni, a rozwój nauki nie uwzględnia w wystarczającym stopniu potrzeb gospodarki. Taki model wprowadzania innowacji jest przestarzały. Dzisiaj innowacyjność związana jest z sieciami, które poprzez rozwój i gromadzenie wiedzy oraz dzielenie się nią ułatwiają szybki rozwój produktów i usług w oparciu o nowe idee.

Taka współpraca między uczelniami, dużymi i małymi przedsiębiorstwami, instytutami badawczymi i zajmującymi się transferem wiedzy, inwestorami, a nawet stowarzyszeniami użytkowników i konsumentów najlepiej rozwija się w ramach klastrów – ograniczonych geograficznie obszarów umożliwiających ich członkom bezpośrednią interakcję i przyciągających wciąż nowych uczestników. Istnieje zresztą coraz więcej poważnych dowodów na to, że firmy współpracujące w ramach klastrów to jedne z najbardziej innowacyjnych firm w Europie⁵. Tworzenie klastrów stało się zatem ważnym elementem strategii innowacyjnych państw członkowskich i wymaga dalszego wsparcia.

Państwa członkowskie i uczelnie mogą wiele zrobić na rzecz wspierania bliższej współpracy. Ma to już zresztą miejsce. Większe korzyści może jednak przynieść lepsze wykorzystanie dostępnej wiedzy i możliwości w całej UE. Propozycja utworzenia Europejskiego Instytutu Technologii (EIT) przedstawia innowacyjny model ścisłej współpracy między uczelniami, ośrodkami badawczymi i przedsiębiorstwami. Dzięki EIT wzmocniona zostanie baza konkurencyjna państw członkowskich poprzez włączenie organizacji partnerskich w zintegrowane działania na rzecz innowacji, badań i edukacji na najwyższym światowym poziomie. Instytut przyczyni się do mobilizacji zasobów europejskich, uruchomienia środków na nowatorskie badania w sektorze prywatnym, pozyskania najlepszych naukowców z całego świata, zwiększenia wpływu innowacyjnych MŚP, stając się tym samym symbolem europejskiej umiejętności wspólnego działania i wprowadzania innowacji.

3) Poprawa warunków ramowych

Udane zastosowanie w praktyce zdobyczy nauki nie jest kwestią przypadku. Nie wystarczą same inwestycje w działalność badawczo-rozwojową. Istnieje wiele ogólnych oraz zależnych od danego sektora warunków ramowych, których obecność znacząco wpływa na rozwój środowiska sprzyjającego innowacjom i zwiększa szanse na sukces komercyjny. Postawiwszy sobie wspólny cel w zakresie wydatków na działalność badawczo-rozwojową, teraz Europa powinna się zastanowić, jak najlepiej wykorzystać tę inwestycję, tworząc właściwe warunki ramowe.

---

⁵ Patrz Innobarometer 2006 – www.europa-innova.org

Ogólne warunki ramowe

Rzeczywista integracja wspólnego rynku

Nieodzownym warunkiem dalszych innowacji jest skuteczna konkurencja i w pełni funkcjonujący wspólny rynek, którego rozmiar umożliwi dużym spółkom i wielu MŚP konkurencję na skalę światową.

Finansowanie innowacji

Nie ulega wątpliwości, że autorzy dobrych pomysłów powinni mieć możliwość znalezienia funduszy na ich realizację. Nigdy nie było to łatwe, lecz ostatnio zdobycie funduszy na wczesnym etapie stało się jeszcze trudniejsze. Zainteresowanie funduszy VC bardzo niewielkimi inwestycjami spadło, co przyczyniło się do powstania tzw. luki kapitałowej. Wiele dobrych pomysłów nie ma szans na realizację, a ponadto wiele szybko rozwijających się MŚP potrzebnego im kapitału szuka poza UE, np. w USA.

Nie ma łatwego rozwiązania tego problemu. Niektóre państwa członkowskie zaproponowały ulgi podatkowe skierowane do tzw. aniołów biznesu, przedsiębiorców podejmujących ryzykowne inwestycje w małe, nowo powstałe firmy. Zaleca się wymianę zgromadzonych na tym polu doświadczeń i zbadanie innych sposobów rozwiązania problemu z wykorzystaniem instrumentów polityki państwa.

Strategia dotycząca własności intelektualnej na miarę XXI wieku

Po opracowaniu pomysłu jego autor powinien prawnie zabezpieczyć możliwości jego wykorzystania. Prawa własności intelektualnej stanowią często najważniejsze aktywa wielu przedsiębiorstw i są źródłem ich przewagi konkurencyjnej.

Chociaż różne są poglądy na to, jakie przepisy byłyby najskuteczniejsze, to panuje powszechne przekonanie, że obowiązujący obecnie w Europie system praw własności intelektualnej i przemysłowej nie dotrzymuje kroku szybko postępującej integracji wspólnego rynku, gwałtownym zmianom technologicznym i zmieniającym się metodom funkcjonowania przedsiębiorstw.

Europa pilnie potrzebuje jasnych i spójnych ram prawnych w zakresie ochrony praw własności intelektualnej, spełniających wymogi XXI wieku i opartych na poniższych zasadach:

- **wysoka jakość:** prawa własności intelektualnej powinny spełniać surowe standardy dotyczące poziomu nowatorstwa i wynalazczości. System patentowy niskiej jakości jest źródłem braku pewności prawnej i prowadzi do rozwiązywania sporów na drodze prawnej;
- **rozsądne koszty:** przystępne cenowo procedury uzyskiwania patentów, uwzględniające zarówno koszty jak i jakość oraz pewność prawną, są priorytetem szczególnie dla MŚP;
- **zbieżność:** jednakowa interpretacja przepisów i ujednolicone zasady postępowania sądowego zwiększają pewność prawną i znacząco obniżają koszty;
- **równowaga** między uznaniem wartościowych idei a gwarancją ich swobodnego przepływu w europejskim dynamicznym społeczeństwie informacyjnym.

Przyjęcie oszczędnego systemu patentu wspólnotowego jest tutaj najważniejszym krokiem. W międzyczasie, w celu usunięcia poważnych barier na drodze innowacji, państwa członkowskie i Komisja powinny usprawnić istniejący system patentowy, poprawiając możliwości korzystania z drogi prawnej za pośrednictwem instrumentu wspólnotowego. Rada Europejska powinna zaznaczyć, że przełamanie impasu w tym obszarze znajduje się na liście najwyższych priorytetów oraz zlecić Radzie i Komisji zadanie znalezienia rozwiązań w wyznaczonych ramach czasowych. Ponadto Komisja przystąpiła do kompleksowego przeglądu polityki w zakresie praw własności intelektualnej i zaproponuje podjęcie konkretnych kroków na rzecz nowoczesnych i oszczędnych ram prawnych jeszcze przez szczytem Rady Europejskiej planowanym na wiosnę 2007 r.

Sprawniejsze określanie otwartych i interoperacyjnych standardów

W parze z przekształcaniem idei w produkt handlowy powinny iść standardy europejskie, gwarantujące możliwość wprowadzenia produktu na rynek i jego płynne współdziałanie z innymi produktami.

Standardy mogą przesądzić o sukcesie lub porażce nowych technologii. Gdyby nie wspólny standard GSM, wprowadzony w 1987 r. w oparciu o finansowane przez UE badania, Europa nie mogłaby odgrywać dziś wiodącej roli w dziedzinie telefonii komórkowej.

Nasze procedury określania standardów są dziś jednak zbyt wolne jak na potrzeby szybko zmieniających się rynków, takich jak rynek zaawansowanej technologii. Coraz częściej decyzje dotyczące nowych standardów zapadają poza Europą, na forum tworzonych *ad hoc* organizacji, w których wpływy spółek europejskich są niewielkie. W odpowiedzi na tę sytuację organy odpowiedzialne za standaryzację wprowadziły nowe, mniej sformalizowane metody szybszego osiągnięcia porozumień, co jednak prowadzi – jak w niedawnym przypadku standardów dotyczących telewizji komórkowej – do istnienia wielu niekompatybilnych standardów. Wynikające stąd koszty, ponoszone przez użytkowników i producentów urządzeń i usług, utrudniają rozwój wspólnego rynku.

Nie można pozwolić, aby taka sytuacja nadal trwała. W pilnym trybie Komisja przeprowadzi konsultacje z przedstawicielami przemysłu i zaproponuje rozwiązania umożliwiające dostosowanie tempa ustanawiania standardów do bardzo krótkiego cyklu innowacji, przy jednoczesnym zapewnieniu pełnej interoperacyjności.

Warunki zależne od danego sektora

Poprawa ogólnych warunków ramowych pomoże wszystkim przedsiębiorstwom na drodze do innowacji. Jednak sukces zależy również od stworzenia odpowiednich warunków dla konkretnych sektorów.

Istniejąca obecnie tendencja w kierunku technologii bezprzewodowych będzie rosła. Bez prawdziwego wspólnego europejskiego podejścia do kwestii gospodarki widmem technologie te nie będą mogły odpowiednio się rozwijać. Jeśli chodzi o paliwa odnawialne, kolejną obiecującą gałąź technologii, konieczne będzie znalezienie rozwiązania problemów z infrastrukturą i dystrybucją. Na powyższych przykładach widać, że odpowiednie decyzje w zakresie polityki publicznej mogą zapewnić przemysłowi europejskiemu znaczącą przewagę.

W innych obszarach, takich jak wydajne wykorzystywanie zasobów i innowacje ekologiczne, rolą rządów jest zapewnienie przewidywalności pod względem prawnym, tak aby firmy mogły odpowiednio planować swoje inwestycje. Władze publiczne mogą dać przykład

innym, dbając o to, by należące do nich budynki spełniały najwyższe standardy. Zamiast kupować standardowe produkty mogą mądrze wykorzystywać swe ogromne budżety na zamówienia publiczne, szukając nowych rozwiązań. W ten sposób mogą stworzyć konieczny popyt np. na bardziej energooszczędne autobusy lub nowoczesne zakłady utylizacji odpadów.

W takich sektorach jak ochrona zdrowia lub edukacja, gdzie rząd odgrywa znaczącą rolę, można w znacznym stopniu wykorzystać publiczne fundusze lub możliwości organizacyjne do promocji innowacyjnych produktów podnoszących jakość i skuteczność usług. W ogólniejszym wymiarze rządy mogą pozytywnie wpłynąć na klimat innowacji, unowocześniając administrację publiczną, szczególnie poprzez wprowadzenie rozwiązań związanych z komunikacją elektroniczną.

W ramach swoich działań promujących powstawanie wiodących rynków Komisja przeprowadzi analizę pod kątem poszczególnych sektorów – z wykorzystaniem ekspertów zewnętrznych – tych obszarów, które w najbliższej przyszłości mogą tworzyć popyt na innowacyjne produkty i usługi. Na podstawie analizy będzie można określić przeszkody, które należy usunąć, oraz ocenić jak najlepiej wykorzystać instrumenty polityki państwa, tak aby nowe, obiecujące rozwiązania, zarówno w najbardziej nowatorskich sektorach, jak i tych bardziej tradycyjnych, mogły zostać wprowadzone na rynek i odnieść sukces na skalę światową.

IV. WNIOSKI

Promowanie innowacyjności ma wiele aspektów. Sukces niektórych państw i regionów w stworzeniu otoczenia prawdziwie sprzyjającego innowacyjności można w dużym stopniu przypisać świadomej decyzji politycznej dotyczącej strategicznego podejścia do kwestii innowacyjności poprzez skoncentrowanie się na najważniejszych warunkach ramowych i zadbanie o to, by ich realizacja była wysokim politycznym priorytetem.

Nieformalny szczyt Rady Europejskiej w Lahti to okazja dla przywódców europejskich, aby przekazać jasne wytyczne w konkretnych obszarach, które mogą pobudzić innowacyjność w Europie, zmierzając jednocześnie w kierunku celów wyznaczonych przez odnowioną strategię lizbońską na rzecz zwiększenia wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Nie ma potrzeby tworzenia żadnych nowych struktur. Kolejne wiosenne szczyty Rady Europejskiej powinny być okazją do monitorowania, czy postęp w zakresie omówionych wyżej kwestii jest wystarczająco szybki.